

Голові разової
спеціалізованої вченої ради
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна,
доктору економічних наук, доценту,
завідувачу кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Ользі ГЛУЩЕНКО
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри маркетингу та торговельного підприємництва ННІ «УІПА», Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Чобіток Вікторії Іванівни на дисертаційну роботу Половинка Богдана Сергійовича на тему «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Обґрунтування вибору теми дослідження. Бюджетна система України функціонує в умовах макроекономічної нестабільності, тому фінансова спроможність регіонів перебуває у постійному фокусі держави. Відсутність узгодженого бачення розвитку регіонів ускладнює збалансоване зростання та підвищення їх конкурентоспроможності. Значні диспропорції між місцевими бюджетами, які виникли внаслідок нерівномірного розподілу надходжень до них, актуалізують питання щодо перегляду та вдосконалення механізму розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону на основі застосування діяльнісно-логістичного підходу.

Формування механізму фінансово-бюджетних відносин на основі діяльнісно-логістичного підходу передбачає інтеграцію фінансових потоків із ланцюгами доданої вартості та логістичною адаптивністю, що дозволяє трансформувати регіональне управління, забезпечуючи оперативну підтримку розвитку. Причому, слід зосередити увагу на цілеспрямованому управлінні фінансовими ресурсами місцевих бюджетів для стимулювання економічної активності (інвестування у виробництво, інфраструктуру, створення робочих місць), з однієї сторони. З іншої, адаптуватися до логістичних викликів (що є особливо критичним в умовах воєнного стану). Таке поєднання фінансової підтримки з логістичною адаптивністю надасть синергетичний ефект, позитивно впливаючи на ВРП.

Зважаючи на стратегічну роль механізму фінансово-бюджетних відносин, особливої актуальності набуває дослідження Половинка Богдана Сергійовича, присвячене обґрунтуванню теоретичних положень, удосконаленню методичного

інструментарію та розробленню практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане в межах наукового напрямку науково-дослідних робіт Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна: «Інтегрований підхід до управління бізнесом для підвищення конкурентоспроможності на основі стратегій логістичного менеджменту та маркетингових рішень» (державний реєстраційний номер 0123U104352); «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670).

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота має традиційну структуру: складається з анотацій (як українською, так і англійською мовами), вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації є логічною та не викликає заперечень. Наукові положення викладено конкретно, логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень проблеми.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт та предмет, використані для цього методи, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, зазначено особистий внесок здобувача при виконанні дисертаційного дослідження, наведено перелік наукових публікацій за темою дисертації, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження у освітній процес, наукову та практичну діяльність, встановлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

У першому розділі «*Теоретичні основи формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону: діяльнісно-логістичний підхід*» дисертантом досліджено проблеми формування і реалізації фінансово-бюджетних відносин та їх вплив на розвиток регіону; уточнено понятійно-термінологічний апарат крізь призму наукових поглядів відомих економічних шкіл в частині формування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, в основу якого покладено принципи діяльнісно-логістичного підходу; висвітлено нормативно-правове підґрунтя забезпечення фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону.

Дисертантом встановлено, що наявні суперечності у сфері бюджетного регулювання, насамперед нерівномірність розподілу фінансових ресурсів, залежність місцевих бюджетів від трансфертів та збереження високої фіскальної централізації, ускладнюють можливості регіонів щодо реалізації власного потенціалу та вимагають системного оновлення концептуальних підходів до регулювання їх розвитку. У цьому контексті обґрунтовано, що діяльнісно-логістичний підхід є ефективною методичною основою модернізації механізму фінансово-бюджетних відносин, оскільки дозволяє розглядати бюджетну систему як динамічну мережу взаємопов'язаних потоків – фінансових, інформаційних та управлінських. Автором визначено сутність

поняття дослідження «механізм фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу», під яким розуміємо сукупність методів, інструментів розподілу і використання бюджетних ресурсів в рамках сучасних концепцій логістики та діяльнісного підходу, які завдяки інформаційно-аналітичному супроводу процесу оптимізації розподілу бюджетних ресурсів сприяють підвищенню рівня обґрунтованості, ефективності та реалізованості програм розвитку регіону, спрямованих на забезпечення населення економічними та соціальними благами з урахуванням поточних умов і перспективних потреб регіону (рис. 1.8, стор. 80, стор. 81). Виявлено системні проблеми правового поля фінансово-бюджетних відносин в забезпеченні розвитку регіонів (рис. 1.11, стор. 102) та запропоновано напрями його удосконалення (рис. 1.12, стор. 103-106).

Другий розділ роботи *«Практичні підходи до впровадження механізму фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону в контексті діяльнісно-логістичного підходу»* присвячено вивченню зарубіжного досвіду регулювання соціальних і економічних процесів у регіоні фінансово-бюджетними засобами; аналітичному оцінюванню, зокрема формуванню системи показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин; розробці науково-методичного підходу до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону в аспекті діяльнісно-логістичного підходу.

Дисертантом обґрунтовано, що використання кращих іноземних практик і технологій дозволяє оптимізувати витрати та максимізувати кінцеві результати, що сприятиме підвищенню ефективності витрат бюджетних коштів (стор. 111-134). На цій основі у роботі систематизовано та адаптовано для умов України теоретико-методичні підходи провідних економічних шкіл світу щодо фінансово-бюджетного регулювання розвитку регіону, що дозволило сформулювати цілісну модель імплементації зарубіжного досвіду для підвищення ефективності бюджетної політики в процесі соціально-економічного відновлення регіонів в умовах посткризової трансформації. Автором доведено, що об'єктивне оцінювання рівня розвитку регіону з позицій формування сприятливих умов для відновлення та повноцінної реалізації людського потенціалу за допомогою фінансово-бюджетних інструментів доцільно розглядати як один із ключових критеріїв результативності діяльності органів місцевої влади. У цьому контексті запропоновано систему показників для оцінювання розвитку регіону за сферою життєзабезпечення людського потенціалу (фізичний стан населення та безпека середовища проживання, стан освіти та соціального середовища, майновий стан населення) (рис. 2.4-2.6, стор. 147-148), результати розрахунку яких слугують базисом для відновлення та реалізації людського потенціалу на основі продукування своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень. Дисертантом розроблено науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на засадах діяльнісно-логістичного підходу (рис. 2.7, стор. 154). Запропоновано науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, який дозволив обґрунтувати стратегічно-орієнтовані

пріоритети бюджетного фінансування в умовах нестабільного зовнішнього середовища (стор. 157-177).

Третій розділ дисертації *«Удосконалення методичного забезпечення формування механізму фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу»* автором удосконалено механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу; запропоновано аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону при застосуванні діяльнісно-логістичного підходу; розроблено методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм як критерій ефективності розвитку регіону.

Автором роботи запропоновано механізм фінансово-бюджетних відносин, який побудовано на засадах діяльнісно-логістичного підходу (рис. 3.3, стор. 189); є науково обґрунтованим, системно цілісним та практично орієнтованим інструментом забезпечення стійкого розвитку регіонів. Дисертантом обґрунтовано, що механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону органічно інтегрує підходи до удосконалення правової основи фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, імплементацію зарубіжного досвіду, принципи діяльнісного (орієнтація на досягнення результатів) та логістичного підходів (оптимізація ресурсних потоків), включає науково-практичні рекомендації щодо прийняття раціональних управлінських рішень для підвищення рівня результативності використання бюджетних ресурсів в умовах децентралізації й обмеженості фінансових можливостей та створює підґрунтя виведення регіону на траєкторію стабілізації, покращення якості життєзабезпечення людського потенціалу регіону. Заслуговує на увагу, що практична реалізація механізму створює передумови для підвищення результативності бюджетних програм, раціонального використання фінансових ресурсів та посилення управлінської відповідальності за досягнення соціально значущих результатів. Констатовано, що оптимальний розподіл бюджетних коштів є ключовим фактором забезпечення стійкого розвитку регіону, особливо в умовах обмежених фінансових ресурсів. На цій основі розроблено аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону при застосуванні діяльнісно-логістичного підходу (рис. 3.8, стор. 206), які дозволили обґрунтувати оптимальні пропорції задля спрямування бюджетних ресурсів, виявити диспропорції між оптимальними та прогнозними показниками, розробити, конкретизувати та підвищити результативність альтернативних напрямів розвитку регіону. Дисертантом доведено, що інтегральна оцінка виконання та реалізації бюджетних програм становить важливий науково-практичний напрям, який здатний забезпечити зростання ефективності державного управління та більш раціональне використання фінансових ресурсів. У цьому контексті запропоновано результативні показники як інструмент оцінювання ефективності реалізації бюджетних програм (табл. 3.5, стор. 230), систему класифікації результативних показників бюджетних програм (табл. 3.6, стор. 231) та методичні положення

до інтегральної оцінки результативності виконання та реалізації бюджетних програм (рис. 3.11, стор. 233). Відповідно ключових сфер життєзабезпечення людського потенціалу регіону автором сформовано систему показників, що включає визначені групи параметрів результативності бюджетних програм (табл. 3.7, стор. 237-238). Проведена параметрична діагностика дозволила ідентифікувати дивергентні точки в процесі реалізації бюджетних програм, що формує інформаційно-аналітичний базис для розробки комплексу управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності управління бюджетними ресурсами. Отримані результати дослідження можуть бути використані для прогнозування динаміки використання бюджетних ресурсів та моделювання сценаріїв їх оптимального перерозподілу. Практична цінність полягає у тому, що запропоновані методичні положення можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування як дієвий інструмент підвищення прозорості та підзвітності бюджетного процесу, посилення його орієнтації на досягнення конкретних результатів, а також як критерій оцінювання ефективності фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону.

Висновки дисертації повністю відповідають змісту роботи.

За сукупністю та рівнем викладення наукових положень дисертаційну роботу Половинка Богдана Сергійовича можна оцінити як закінчене дослідження з вагомими науковими результатами, які є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації.

Особистий внесок здобувача та наукова новизна отриманих результатів полягає у розвитку теоретичних положень, удосконаленні методичного інструментарію та розробленні практичних рекомендацій щодо функціонування механізму фінансово-бюджетних відносин з використанням принципів діяльнісно-логістичного підходу. Серед результатів, що мають наукову новизну, слід відзначити такі ключові з них:

зادля обґрунтування стратегічно-орієнтованих пріоритетів бюджетного фінансування в умовах нестабільного зовнішнього середовища автором удосконалено науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, який базується на дуальному підході до оцінювання, що поєднує стандартизовану систему індикаторів за сферами життєзабезпечення людського потенціалу із поетапним застосуванням методу експертної оцінки (визначення вагових коефіцієнтів), ранжування альтернатив і визначення їх пріоритетності та, на основі розрахунку узагальнюючого інтегрального показника розвитку регіону;

з метою виведення регіону на траєкторію стабілізації, покращення якості життєзабезпечення людського потенціалу регіону розроблено механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону, який органічно інтегрує підходи до удосконалення правової основи фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, імплементацію зарубіжного досвіду,

принципи діяльнісного та логістичного підходів, включає науково-практичні рекомендації щодо прийняття раціональних управлінських рішень для підвищення рівня результативності використання бюджетних ресурсів в умовах децентралізації й обмеженості фінансових можливостей;

розроблено аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону, які дозволили обґрунтувати оптимальні пропорції задля спрямування бюджетних ресурсів, виявити диспропорції між оптимальними та прогнозними показниками, розробити, конкретизувати та підвищити результативність альтернативних напрямів розвитку регіону;

на основі методу таксономічної оцінки з використанням критерію встановлених еталонів розроблено методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм, що включають групи параметрів результативності бюджетних програм (показники затрат, показники продукту, показники ефективності, показники якості), які ідентифікують взаємозв'язки між ресурсними витратами, ефективністю використання бюджетних коштів. Даний підхід дозволяє здійснювати комплексну, оперативну й об'єктивну кількісну та якісну діагностику раціонального їх розподілу, створює інформаційно-аналітичну й регулятивну основу для управлінського впливу на формування векторів розвитку регіону;

ґрунтуючись на необхідності розвитку понятійно-термінологічного апарату поняття «механізм фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу», автором запропоновано визначити як сукупність методів, інструментів розподілу і використання бюджетних ресурсів в рамках сучасних концепцій логістики та діяльнісного підходу, які завдяки інформаційно-аналітичному супроводу процесу оптимізації розподілу бюджетних ресурсів сприяють підвищенню рівня обґрунтованості, ефективності та реалізованості програм розвитку регіону, спрямованих на забезпечення населення економічними та соціальними благами з урахуванням поточних умов і перспективних потреб регіону;

розроблено систему показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин на основі діяльнісно-логістичного підходу, яка дозволила отримати об'єктивно-адаптивну оцінку ефективності використання бюджетних ресурсів, визначити ступінь впливу і значущість сфер життєзабезпечення, що є базисом для відновлення та реалізації людського потенціалу на основі продукування своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз поданої до захисту дисертації та змісту публікацій дозволяє дійти висновку, що наукові положення, висновки і рекомендації, які містяться в дисертаційній роботі Половинка Богдана Сергійовича, є достатньо обґрунтованими. Поставлена в роботі мета – узагальнення й наукове обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо формування механізму

фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу – досягнута здобувачем, а необхідні для досягнення мети завдання вирішені. Об'єкт і предмет дослідження узгоджуються з метою дисертації. Кількість наукових завдань є достатньою для розкриття обраної теми та досягнення поставленої мети дисертації.

Зміст дисертації Половинка Богдана Сергійовича свідчить про глибокі знання здобувача в галузі проблематики дослідження, вміння ставити завдання і знаходити шляхи їх ефективного розв'язання. Одержані здобувачем наукові результати відзначаються логічною послідовністю та належним рівнем аргументованості. Зроблені здобувачем висновки є логічно обґрунтованими та повною мірою відображають основні результати дисертаційного дослідження.

Наукове дослідження складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 304 сторінки, основний текст роботи викладений на 210 сторінках. Дисертаційна робота містить 26 таблиць, 39 рисунків, 11 додатків. Список використаних джерел налічує 291 найменування.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням обширної інформаційної бази за темою дисертації. Зокрема, було застосовано чинні нормативно-правові акти України, що регламентують функціонування фінансово-бюджетних установ; статистичні дані Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Харківській області, міжнародних рейтингів; наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дисертаційної роботи також обумовлений правомірним застосуванням здобувачем загальнонаукових та спеціальних методів проведення наукових досліджень, серед яких методи теоретичного узагальнення, системного та ретроспективного аналізу; аналізу і синтезу; порівняльного та структурно-функціонального аналізу; економіко-статистичного аналізу; матричного та індексного методів; кореляційного та регресійного аналізу; оптимізаційного та логістичного моделювання; метод експертних оцінок; графічний метод.

Достовірність і обґрунтованість наукових результатів та висновків дисертаційної роботи забезпечується достатнім рівнем апробації та опублікуванням результатів дослідження в наукових виданнях.

Апробація дисертації та публікації. Результати, отримані в процесі дослідження, пройшли належну апробацію на 6 Міжнародних науково-практичних конференціях, серед яких: «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем» (25 листопада 2022 р., м. Харків, Україна); «Відновлення та модернізація економіки України: виклики, пріоритети, практики» (2 березня 2023 р., м. Харків, Україна); «Сучасні тенденції та перспективи розвитку економіки, фінансів, обліку та права» (21 лютого 2024 р., м. Кременчук, Україна); «Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту підприємств України»

(17 листопада 2023 р., м. Харків, Україна); «Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій» (06-07 лютого 2025 р., м. Харків, Україна); «Перспективи розвитку територій: теорія і практика. Поствоєнне відновлення» (14–15 листопада 2024 р., м. Харків, Україна).

Результати дисертаційної роботи повністю висвітлено у 15 наукових працях, з яких 9 статей, у тому числі 8 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття в науковому виданні інших держав, включеному до міжнародної наукометричної бази WoS; 6 праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Наукове, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Наукова цінність дисертації Половинка Богдана Сергійовича полягає у подальшому розвитку теоретичних положень, удосконаленні методичного інструментарію та розробленні практичних рекомендацій щодо формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу. Розроблені в дисертації теоретичні висновки, методичні підходи і практичні рекомендації можуть бути використані у процесі формування та реалізації фінансово-бюджетної політики, спрямованої на розвиток регіону на засадах діяльнісно-логістичного підходу органами державного управління та місцевого самоврядування.

Сукупність отриманих наукових положень доведено до рівня методичних рекомендацій і прикладного інструментарію, практичне застосування яких дозволить закласти підґрунтя для формування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу.

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів також є їх впровадження Департаментом економіки і міжнародних відносин ХОД(В)А (Акт №06.02-25/697 від 26.02.2024 р.), Управлінням економіки Конотопської міської ради Сумської області (Довідка №26 від 12.02.2024 р.), Малим державним підприємством «Інститут проблем управління НАН України», а також в освітньому процесі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна при підготовці здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» при викладанні освітніх компонентів: «Бюджетна система» та «Фінанси місцевого самоврядування».

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Половинка Б. С., слід відзначити окремі положення дискусійного характеру, які можуть бути предметом подальшого наукового опрацювання.

1. У підрозділі 1.3 автором ґрунтовно розглянуто систему нормативно-правових актів, що регулюють фінансово-бюджетні відносини розвитку регіону, визначено їхню роль та виявлено системні проблеми правового поля. Разом із тим, цінність дослідження могло б підвищити більш детальне висвітлення специфіки нормативно-правового регулювання

фінансово-бюджетних відносин саме для прифронтових територій, оскільки чинна законодавча база розглядається в роботі переважно у загальному вигляді, без аналізу особливих режимів бюджетного регулювання, передбачених для територій активних бойових дій чи нещодавньої деокупації.

2. Розкриваючи нормативно-правове підґрунтя забезпечення фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону (рис. 1.10, стор. 95 дисертації), варто було б розглянути можливість ширше висвітлити роль інституцій державного фінансового контролю та аудиту у системі моніторингу цільового використання бюджетних коштів на рівні регіону, оскільки ці органи в дисертації згадуються переважно в переліку суб'єктів механізму (підрозділ 3.1), а питання їхніх повноважень і дієвості в умовах воєнного стану становить окремий цікавий напрям для подальшого розкриття.

3. У третьому розділі, а саме у пункті 3.1 дисертації, здобувачем ґрунтовно розкрито концептуальну архітектуру механізму фінансово-бюджетних відносин через виокремлення цільового, суб'єктно-об'єктного, інституційно-нормативного, функціонального та інструментального блоків (рис. 3.1–3.3, стор. 185–189). Разом з цим, робота могла б виграти, якби автором було дещо детальніше розкрито, у чому саме полягає конкретний логістичний інструментарій механізму, оскільки логістична складова наразі представлена переважно на рівні узагальнених понять, таких як «маршрутизація бюджетних потоків» чи «оптимізація ресурсних потоків», що залишає простір для подальшого наповнення «логістичної» складової авторського підходу конкретним методичним інструментарієм.

4. Істотний вплив на результативність формування й реалізацію фінансово-бюджетних відносин на рівні регіону мають інституції громадського контролю та інструменти партисипативного бюджетування. Робота мала б ще більшу цінність, якби її положення було доповнено емпіричним аналізом практики застосування механізмів громадської участі (бюджети участі, громадські слухання, цифрові платформи зворотного зв'язку) у Харківському регіоні та оцінкою їхнього реального впливу на якість прийнятих бюджетних рішень.

5. Дослідження значно б виграло, якби положення підрозділу 3.2 та подані в ньому результати оптимізаційного моделювання було б доповнено сценарним аналізом чутливості отриманих оптимальних пропорцій розподілу коштів до зміни загального обсягу бюджетного фінансування, що дозволило би оцінити стійкість запропонованої моделі в умовах подальшого скорочення чи, навпаки, відновлення дохідної бази місцевих бюджетів.

Загалом висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження та не зменшують його наукову і практичну цінність. Здобувач, Половинко Богдан Сергійович, володіє достатніми теоретичними знаннями, вдало аналізує проблемні питання та критично їх оцінює. Він проявив безсумнівну здібність до самостійного ведення науково-дослідницьких робіт на належному науково-теоретичному і методологічному рівні.

Загальні висновки. Вивчення та аналіз дисертаційної роботи Половинка Богдана Сергійовича дали змогу зробити висновок, що за своїм змістом, теоретичним рівнем і практичною значущістю, дисертація є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну науково-прикладну задачу щодо формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу. Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Половинка Богдана Сергійовича на тему: «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для економіки країни.

Дисертаційна робота за своєю актуальністю, змістом та повнотою викладу її результатів у публікаціях, обсягом і якістю оформлення відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

З огляду на зазначене вважаю, що Половинко Богдан Сергійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 – «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування».

Рецензент:

Завідувач кафедри маркетингу та торговельного підприємництва,
ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
доктор економічних наук, професор

Вікторія ЧОБИТОК

Підпис Вікторії Чобіток засвідчує:

Начальник відділу кадрів
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:35:54 13.07.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія_Чобиток В.І..pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 841.6 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія_Чобиток В.І..pdf
Розмір файлу без підпису: 822.5 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Чобіток Вікторія Іванівна
П.І.Б.: Чобіток Вікторія Іванівна
Країна: Україна
РНОКПП: 2954911621
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 10:35:38 13.07.2026
Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг
Серійний номер: 382367105294AF970400000072C534007954C304
Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Кваліфікований
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.07.08 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
доценту Глущенко Ользі Вікторівні,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

В І Д Г У К

офіційного опонента

**доктора економічних наук, професора Ковалю Віктора Васильовича
на дисертаційну роботу Половинка Богдана Сергійовича
на тему: «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні
розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу», подану на
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та
адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та
страхування**

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами і темами

Фінансово-бюджетні відносини є ключовою ланкою в системі управління бюджетними потоками, що дозволяє ефективно адаптувати регіональний розвиток до сучасних викликів, оптимізувати розподіл коштів, пов'язуючи фінансування безпосередньо з логістичними ланцюгами для досягнення цілей. Проведення комплексного дослідження механізму фінансово-бюджетних відносин полягає в подоланні структурних диспропорцій та адаптації до викликів воєнного часу. На цій основі актуальним питанням є поєднання автором фінансів із діяльнісно-логістичним підходом, що забезпечує оптимізацію бюджетних потоків, безперебійне ресурсне забезпечення територій та мінімізацію логістичних втрат. Рациональне використання коштів надасть можливість регіонам виступати повноцінними суб'єктами конкуренції за інвестиції, спираючись на власні сильні сторони та логістичні переваги у довгостроковій перспективі.

Актуальність теми дисертації підтверджується і тим, що вона пов'язана з науково-дослідними роботами Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зокрема: «Інтегрований підхід до управління бізнесом для підвищення конкурентоспроможності на основі стратегій логістичного менеджменту та маркетингових рішень» (державний реєстраційний номер 0123U104352); «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670).

З огляду на вищесказане, відповідність напряму наукових досліджень дисертанта та використання його результатів при розробці наукових тем, свідчить про актуальність, важливість та значущість завдань, що вирішуються у дисертаційній роботі.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації та їх достовірність

Наукові результати, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить архітектоніка та зміст роботи, широкий перелік використаних вітчизняних та зарубіжних джерел з проблем удосконалення методичних, організаційних і прикладних положень в сфері фінансово-бюджетних відносин, дії яких спрямовано на розвиток регіону у контексті застосування діяльнісно-логістичного підходу, офіційних матеріалів Державної служби статистики України, публікацій міжнародних організацій.

У дисертаційному дослідженні автор орієнтувався на сучасну методологію наукових досліджень, що підтверджується застосуванням широкого спектру методів обробки інформації, зокрема: методи теоретичного узагальнення, системного та ретроспективного аналізу – для систематизації теоретичних положень щодо сутності, структури, принципів і функцій фінансово-бюджетних відносин, нормативно-правового підґрунтя та їх ролі у забезпеченні розвитку регіону (п. 1.2, 1.3); аналізу і синтезу – для виявлення основних складових механізму фінансово-бюджетних відносин, визначення логіки та змісту діяльнісно-логістичного підходу (п. 3.1); порівняльного та структурно-функціонального аналізу – для дослідження зарубіжного досвіду фінансово-бюджетного регулювання та визначення можливостей його імплементації в українських умовах (п. 2.1); економіко-статистичного аналізу – для оцінювання тенденцій розвитку регіону, аналізу структури доходів і видатків бюджету, формування системи показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин (п. 1.1, 2.2); матричного та індексного методів – для побудови інтегральних показників оцінювання розвитку регіону та оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм (п. 2.3, 3.3); кореляційного та регресійного аналізу – для кількісного визначення взаємозв'язків між бюджетними видатками та ключовими індикаторами розвитку регіону, встановлення найбільш впливових напрямів фінансування (п. 2.3); оптимізаційного та логістичного моделювання – для розроблення підходу до оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону (п. 3.2); методу експертних оцінок – для узгодження вагомості індикаторів, уточнення параметрів моделі та формування практичних рекомендацій щодо удосконалення фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону (п. 3.1, 3.3); графічного методу – для візуалізації результатів проведених досліджень.

Одержані висновки відображають основні положення проведеного наукового дослідження та можливі напрями їх прикладного застосування, є репрезентативними та комплексними.

Обґрунтованість отриманих результатів дослідження підтверджується їх апробацією у наукових виданнях, що включені до наукометричних баз даних, у фахових наукових виданнях, які мають значний вплив на розвиток економічної думки в Україні, а також адресною практичною реалізацією.

Основні положення дисертаційного дослідження отримали позитивну оцінку на 6 міжнародних науково-практичних конференціях. Таким чином, можна переконливо стверджувати, що представлені в дисертаційній роботі Половинка Б. С. наукові положення, висновки та рекомендації є повними, достовірними та обґрунтованими.

3. Зміст та завершеність дослідження

Структура дисертації відзначається послідовністю й узгодженістю, що забезпечує логічне вирішення поставлених завдань. Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів із узагальненими висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, сформульовано мету і завдання, предмет та об'єкт, методи дослідження, викладено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону: діяльнісно-логістичний підхід» окреслено проблеми формування і реалізації фінансово-бюджетних відносин та їх вплив на розвиток регіону; сформовано понятійно-термінологічний апарат формування механізму фінансово-бюджетних відносин з використанням принципів діяльнісно-логістичного підходу; досліджено нормативно-правове підґрунтя забезпечення фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону.

Автором доведено, що формування і реалізація фінансово-бюджетних відносин в умовах глибокої економічної турбулентності та безпекових викликів набувають ключового значення для забезпечення стійкості та збалансованості розвитку регіонів; обґрунтовано, що діяльнісно-логістичний підхід є ефективною методичною основою модернізації механізму фінансово-бюджетних відносин, оскільки дозволяє розглядати бюджетну систему як динамічну мережу взаємопов'язаних потоків – фінансових, інформаційних та управлінських; удосконалено понятійно-термінологічний апарат формування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу; обґрунтовано напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансово-бюджетних відносин у контексті розвитку регіонів України, яке розглядається як багаторівнева система регулювання діяльності органів місцевого самоврядування та виконавчої влади.

У другому розділі «Практичні підходи до впровадження механізму фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону в контексті діяльнісно-логістичного підходу» досліджено особливості імплементації зарубіжного досвіду регулювання соціальних і економічних процесів у регіоні фінансово-бюджетними засобами; сформовано систему показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин; удосконалено науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону в аспекті діяльнісно-логістичного підходу.

У роботі сформовано цілісну модель імплементації зарубіжного досвіду, яка враховує специфіку соціально-економічного середовища регіонів, особливості функціонування системи міжбюджетних відносин та сучасні виклики територіального розвитку, застосування якої сприятиме підвищенню узгодженості бюджетної політики, зміцненню фінансової спроможності регіонів і підвищенню результативності управлінських рішень у процесі соціально-економічного відновлення в посткризових умовах; сформовано систему показників оцінки розвитку регіону в контексті фінансово-бюджетних відносин на засадах діяльнісно-логістичного підходу; виконано дослідження впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на засадах діяльнісно-логістичного підходу в умовах посилення фіскального навантаження, дефіциту фінансових ресурсів та зростання соціально-економічних і безпекових викликів.

У третьому розділі «Удосконалення методичного забезпечення формування механізму фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» запропоновано механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону в контексті діяльнісно-логістичного підходу; розроблено аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону при застосуванні діяльнісно-логістичного підходу; проведено оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм як критерій ефективності розвитку регіону.

Заслуговує на увагу механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону в контексті діяльнісно-логістичного підходу, який базується на органічному поєднанні підходів до удосконалення правової основи фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, імплементації зарубіжного досвіду та застосування принципів діялісного і логістичного підходів; запропоновано аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону, що надає змогу обґрунтувати оптимальні пропорції задля спрямування бюджетних ресурсів, виявити диспропорції між оптимальними та прогнозними показниками, розробити, конкретизувати та підвищити результативність управлінських рішень; розроблено та теоретично обґрунтовано методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм, які можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування як дієвий інструмент підвищення прозорості та підзвітності бюджетного процесу, посилення його орієнтації на досягнення конкретних результатів, а також як критерій оцінювання ефективності фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону.

Вивчення змісту дисертаційної роботи Половинка Богдана Сергійовича дозволяє зробити висновок, що вона є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному рівні, а висновки та пропозиції, які сформульовані дисертантом, характеризуються науковою новизною та відображають його особистий внесок.

4. Найсуттєвіші наукові результати, одержані особисто дисертантом, що характеризуються новизною

У процесі дослідження отримано теоретичні, методичні та практичні результати, які свідчать про досягнення поставленої мети і вирішення окреслених завдань, а також є вагомим науковим внеском в розвиток теорії і практики управління та адміністрування. Новизна наукових результатів полягає у наступному:

- автором удосконалено науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, який базується на дуальному підході до оцінювання, що поєднує стандартизовану систему індикаторів за сферами життєзабезпечення людського потенціалу із поетапним застосуванням методу експертної оцінки (визначення вагових коефіцієнтів), ранжування альтернатив і визначення їх пріоритетності та, на основі розрахунку узагальнюючого інтегрального показника розвитку регіону, дозволило обґрунтувати стратегічно-орієнтовані пріоритети бюджетного фінансування (пп. 2.3);

- розроблено механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону, який органічно інтегрує підходи до удосконалення правової основи фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, імплементацію зарубіжного досвіду, принципи діяльнісного та логістичного підходів, включає рекомендації щодо прийняття раціональних управлінських рішень для підвищення рівня результативності використання бюджетних ресурсів в умовах децентралізації й обмеженості фінансових можливостей та створює підґрунтя виведення регіону на траєкторію стабілізації, покращення якості життєзабезпечення людського потенціалу регіону (пп. 3.1, 1.1, 1.3, 2.1);

- удосконалено та запропоновано аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону, які базуються на поетапному оцінюванні: групуванні видатків місцевого бюджету за сферами життєзабезпечення людського потенціалу; побудові функціональних залежностей між рівнем розвитку регіону та обсягом фінансування цих сфер; визначенні коефіцієнтів відносної значущості напрямів рівня розвитку регіону за сферами життєзабезпечення людського потенціалу та розв'язанні однокритеріальної задачі програмування, що дозволяє обґрунтувати оптимальні пропорції на спрямування бюджетних ресурсів для розвитку регіону (пп. 3.2);

- розроблено методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм, що базуються на імплементації методу таксономічної оцінки з використанням критерію встановлених еталонів, включають групи параметрів результативності бюджетних програм (показники затрат, показники продукту, показники ефективності, показники якості), які ідентифікують взаємозв'язки між ресурсними витратами, ефективністю використання бюджетних коштів, що дозволяє здійснювати комплексну, оперативну й об'єктивну кількісну та якісну діагностику раціонального їх розподілу (пп. 3.3);

- сформовано понятійно-термінологічний апарат формування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, який базується на системному поєднанні дефініцій «механізм», «фінансово-бюджетні відносини», «розвиток», «регіон», «діяльнісно-логістичний підхід», детальному аналізу наукових положень теорій і концепцій економіки, що дозволило визначити сутність поняття дослідження «механізм фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» як сукупність методів, інструментів розподілу і використання бюджетних ресурсів в рамках сучасних концепцій логістики та діялісного підходу, які завдяки інформаційно-аналітичному супроводу процесу оптимізації розподілу бюджетних ресурсів сприяють підвищенню рівня обґрунтованості, ефективності та реалізованості програм розвитку регіону (пп. 1.2);

- виокремлено систему показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин на основі діялісно-логістичного підходу, яку побудовано з використанням методу аналізу ієрархій, що дозволило систематизувати індикатори за трьома сферами життєзабезпечення людського потенціалу (фізичний стан населення та безпека середовища проживання, стан освіти та соціального середовища, майновий стан населення), виокремити фінансово-бюджетні каталізатори і уповільнювачі розвитку регіону, та за результатами розрахунку узагальнюючого інтегрального показника розвитку регіону отримати об'єктивно-адаптивну оцінку ефективності використання бюджетних ресурсів, визначити ступінь впливу і значущість сфер життєзабезпечення, що є базисом для відновлення та реалізації людського потенціалу на основі продукування своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень (пп. 2.2).

Вказані наукові результати дослідження за змістом, сутністю та кваліфікаційним рівнем відповідають нормативним вимогам, що передбачені для дисертацій, поданих на захист на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування з галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

5. Теоретична і методологічна цінність та практична значущість одержаних наукових результатів у дисертації

Дисертація Половинка Б. С. є самостійним завершеним науковим дослідженням, основні положення якого спрямовані на дослідження сукупності теоретичних, методичних і прикладних положень формування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діялісно-логістичного підходу. Теоретична і методична цінність отриманих автором результатів полягає в тому, що сукупність сформульованих теоретичних та науково-методичних положень, аналітичних механізмів та інструментів дозволяють сформувати цілісний підхід до покращення функціонування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діялісно-логістичного підходу.

Достовірність та обґрунтованість одержаних в дисертаційному дослідженні результатів підтверджується тим, що вони отримані на основі конкретної методології наукового пізнання, а також впровадженням результатів досліджень.

Практична спрямованість дисертаційної роботи підтверджується впровадженням її результатів у діяльність: Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у навчальний процес; Департаменту економіки і міжнародних відносин ХОД(В)А (акт №06.02-25/697 від 26.02.2024 р.); Управління економіки Конотопської міської ради Сумської області (довідка №26 від 12.02.2024 р.); Малого державного підприємства «Інститут проблем управління НАН України».

6. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні положення та результати дисертації доповідалися, обговорювалися та були схвалені на 6 Міжнародних науково-практичних конференціях, а також викладені у 9 наукових працях, зокрема: 1 стаття у закордонному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази WoS, 8 статей у виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. Загальний обсяг усіх публікацій становить 9,33 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 8,15 ум.-друк. арк.

Опубліковані праці повністю відображають результати проведених наукових досліджень, їх кількість є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам, відсутність порушення академічної доброчесності

Дисертація Половинка Б. С. за структурою, обсягом, оформленням, елементами наукової новизни та змістовним наповненням відповідає вимогам. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкрито. Аналіз змісту дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами.

Основні результати, які деталізовано у змісті науково-прикладного дослідження та авторські висновки, є конкретними, достатньо аргументованими і становлять предмет для захисту. За складом вирішених завдань – дисертація відповідає тематиці спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

Порушень академічної доброчесності в дисертації та наукових працях, в яких висвітлені наукові результати дисертаційного дослідження Половинка Б. С., не виявлено.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Незважаючи на отримані у дисертації результати, сформульовані висновки та практичні рекомендації, у роботі містяться окремі положення, що мають дискусійний характер:

1. Автором ґрунтовно проаналізовано нормативно-правове підґрунтя забезпечення фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, виявлено системні проблеми правового поля (рис. 1.10 на стор. 95, рис. 1.11 на стор. 102) та запропоновано напрями його удосконалення (рис. 1.12, на стор. 103). Водночас запропоновані напрями вдосконалення (кодифікація норм, розширення фіскальної автономії, посилення прозорості) сформульовані переважно на загальному рівні, без конкретизації того, які саме положення мають бути внесені до Бюджетного чи Податкового кодексів України, тому рекомендується деталізувати пропоновані зміни у вигляді конкретних редакцій статей чи проєктів нормативних актів.

2. У підрозділі 2.1 систематизовано підходи наукових шкіл до регулювання соціальних і економічних процесів у регіоні фінансово-бюджетними засобами та наведено приклади їх застосування у понад десяти країнах світу (с. 116–132). Водночас не наведено чітких критеріїв, за якими ці країни є зіставними з регіонами України за рівнем економічного розвитку, інституційною спроможністю та безпековим контекстом, тому варто було б обмежити коло прикладів найбільш зіставними кейсами та провести по них більш поглиблений порівняльний аналіз.

3. У пп. 2.2–2.3 автором обґрунтовано та сформовано систему показників оцінки розвитку регіону за трьома сферами життєзабезпечення людського потенціалу – фізичний стан населення, освіта, майновий стан (рис. 2.4–2.6, на стор. 147–148). Разом з тим до системи показників не увійшов індикатор, що безпосередньо характеризує стан реального сектору економіки регіону (обсяги виробництва, інвестицій, підприємництва), тому доцільно було б або доповнити систему четвертою, економічно-виробничою сферою життєзабезпечення, або уточнити назву й мету дослідження відповідно до фактично обраного предмета вимірювання.

4. Емпіричну апробацію запропонованого науково-методичного підходу до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону (пп. 2.3) та аналітико-прикладних рекомендацій щодо оптимального розподілу бюджетних коштів (пп. 3.2) здійснено на матеріалах Харківської області за період 2018–2022 рр. з прогнозом на 2023 р. (табл. 3.3 на стор. 216, рис. 3.10 на стор. 217). Оскільки апробація обмежена лише одним, до того ж прифронтовим регіоном, рекомендується доповнити дослідження порівняльними розрахунками на 2–3 регіонах з різним рівнем безпекових ризиків та оновленими статистичними даними, що дозволило би підтвердити універсальність запропонованої методики.

5. У пп. 3.3 запропоновано методичні положення до оцінювання результативності бюджетних програм на основі методу таксономічної оцінки (формули 3.8–3.15), результати якого узагальнено у вигляді інтегральних індексів за 2019–2023 рр. (рис. 3.12, 3.13). Водночас у тексті підрозділу не наведено наскрізного прикладу розрахунку хоча б для однієї бюджетної програми з урахуванням первинних даних через стандартизацію та визначення вагових коефіцієнтів та інтегрального показника. Тому, на нашу думку, варто доповнити виклад прикладом застосування запропонованої методики, що б сприяло підвищенню її відтворюваності для практичного застосування.

Разом із тим зазначені зауваження не знижують наукової значущості і практичної цінності дисертаційної роботи, оскільки мають переважно дискусійний чи рекомендаційний характер.

9. Загальний висновок

Дисертаційна робота Половинка Богдана Сергійовича на тему «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, яке характеризується високим рівнем новизни одержаних результатів і висновків, має теоретичне, методичне та практичне значення для формування фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу.

Аналіз змісту дисертації Половинка Богдана Сергійовича та опублікованих ним робіт дозволяє зробити висновок про те, що визначені дисертантом завдання дослідження ретельно опрацьовані і вирішені на високому теоретико-методичному рівні, а сформульована мета досягнута. Сукупність одержаних результатів забезпечує розв'язання важливої наукового завдання щодо виокремлення та обґрунтування теоретико-методичних та науково-практичних аспектів механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу та відповідає заявленій тематиці та спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертаційна робота за своїм змістом, структурою та оформленням узгоджується з чинними вимогами наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а також «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами).

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи, Половинко Богдан Сергійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування з галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор
кафедри підприємницької та
туристичної діяльності Ізмаїльського
державного гуманітарного університету

В. В. Коваль

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 14:56:59 06.07.2026

Назва файлу з підписом: Відгук КОВАЛЬ В.В.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 17.3 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук КОВАЛЬ В.В.pdf
Розмір файлу без підпису: 27.6 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КОВАЛЬ ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ
П.І.Б.: КОВАЛЬ ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 3047111870
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:56:52 06.07.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000603F4001EBA13B07
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.05.15 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

доктору економічних наук, доценту,
завідувачу кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Глущенко Ользі Вікторівні

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Рекуненко Ігоря Івановича

на дисертаційну роботу

Половинка Богдана Сергійовича

**на тему «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку
регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 07 Управління та адміністрування

за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Актуальність тематики дослідження.

В умовах зростаючої нестабільності глобального середовища питання забезпечення сталого регіонального розвитку набуло надзвичайної актуальності. Руйнування критичної інфраструктури, дестабілізація логістичних зв'язків, міграційна криза та посилення навантаження на місцеві бюджети суттєво ускладнили реалізацію традиційних механізмів соціально-економічного управління. Водночас, саме на регіональному рівні зосереджено значну частину практичних дій з відновлення, координації гуманітарної допомоги, мобілізації ресурсів та реалізації інфраструктурних проєктів. Це зумовлює необхідність перегляду підходів до управління фінансово-бюджетними відносинами з урахуванням нових викликів воєнного часу. Проблема дослідження полягає у відсутності ефективного, адаптованого до кризових умов механізму фінансово-бюджетних відносин, який би забезпечував розвиток регіону не лише в мирний час, а й під час військових конфліктів. Традиційні бюджетні моделі виявилися недостатньо гнучкими, що обмежує фінансові можливості регіонів щодо швидкої реакції на зміни безпекової ситуації та організації стійких логістичних систем. Тому наукові дослідження, спрямовані на формування методичних підходів до формування дієвого механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, мають важливе значення для розвитку сучасної фінансово-економічної науки та практики державного управління, зокрема для органів державної влади, місцевого самоврядування, антикризових штабів та міжнародних партнерів

України, які залучені до процесів відновлення та модернізації регіональної політики в поствоєнний період.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу Половинка Богдана Сергійовича «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» підготовлено в руслі наукових програм Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: «Інтегрований підхід до управління бізнесом для підвищення конкурентоспроможності на основі стратегій логістичного менеджменту та маркетингових рішень» (державний реєстраційний номер 0123U104352), де здобувачем розроблено науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу; «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670), де автором запропоновано механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу.

Залучення до зазначених наукових тем забезпечило не лише концептуальну узгодженість дисертації з актуальними напрямками кафедральних досліджень, а й можливість перевірки сформульованих положень на основі фактичних матеріалів та результатів практичної апробації. Це сприяло підкріпленню теоретичних узагальнень емпіричними розрахунками, посиленню доказової бази та підвищенню прикладної цінності запропонованих автором висновків і рекомендацій.

Отже, дисертаційна робота органічно вписується у пріоритетні напрями наукової діяльності кафедри фінансів, банківської справи та страхування, зосереджені на дослідженні трансформаційних процесів у національній економіці, розробленні механізмів її адаптації до умов зростаючої глобальної нестабільності, удосконаленні інструментарію формування та реалізації механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Отримані у дисертаційному дослідженні Половинка Богдана Сергійовича наукові результати характеризуються належним ступенем обґрунтованості, внутрішньою логічною узгодженістю та переконливою доказовою базою. Їх достовірність забезпечується системністю дослідницького підходу, поєднанням теоретичного аналізу із сучасними методами кількісного оцінювання фінансово-бюджетних процесів.

У роботі здійснено поглиблений аналіз сутності механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, уточнено його структурні елементи та функціональне призначення в умовах трансформації глобального економічного середовища. Автором обґрунтовано методичні положення до оцінювання результативності

виконання та реалізації бюджетних програм як критерій ефективності розвитку регіону, що дозволило здійснити комплексну, оперативну й об'єктивну кількісну та якісну діагностику раціонального їх розподілу, створює інформаційно-аналітичну й регулятивну основу для управлінського впливу на формування векторів розвитку регіону в умовах економічної турбулентності.

Методична база дослідження вирізняється комплексністю та адекватністю поставленим науковим завданням. У роботі використано поєднання методів економіко-статистичного аналізу, матричного й індексного методів, кореляційного та регресійного аналізу, оптимізаційного і логістичного моделювання. Такий інструментарій дозволив побудувати інтегральні показники оцінювання розвитку регіону та оцінити результативність виконання та реалізації бюджетних програм.

Обґрунтованість висновків підтверджується використанням репрезентативної статистичної інформації національних джерел, що забезпечило можливість комплексного аналізу тенденцій розвитку регіону, аналізу структури доходів і видатків бюджету, зокрема сформулювати систему показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин.

Практична спрямованість роботи підтверджується використанням окремих результатів дослідження у діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування, що свідчить про їх прикладну релевантність і можливість застосування у процесах стратегічного планування та формування економічної політики.

Важливим свідченням наукової апробації є оприлюднення основних положень дисертації у фахових наукових виданнях та їх обговорення у професійному науковому середовищі. Поєднання концептуальної розробленості проблематики, використання сучасного аналітичного інструментарію та практичної перевірки отриманих результатів забезпечило наукову завершеність дослідження.

У цілому дисертаційна робота є самостійним, логічно структурованим науковим дослідженням, результати якого розширюють теоретичні уявлення та удосконалюють прикладні підходи до формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Наукова новизна дисертаційної роботи Половинка Богдана Сергійовича полягає у системному розвитку теоретико-методичних положень щодо механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу. Отримані результати характеризуються поєднанням концептуального осмислення досліджуваної проблематики з її кількісною формалізацією та емпіричною перевіркою.

Найбільш важливі результати дослідження, що містять елементи наукової новизни, полягають у такому:

удосконалено:

науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, який, на відміну від існуючих, базується на дуальному підході до оцінювання, що поєднує стандартизовану систему індикаторів за сферами життєзабезпечення людського потенціалу із поетапним застосуванням методу експертної оцінки (визначення вагових коефіцієнтів), ранжування альтернатив і визначення їх пріоритетності та, на основі розрахунку узагальнюючого інтегрального показника розвитку регіону, дозволило обґрунтувати стратегічно-орієнтовані пріоритети бюджетного фінансування в умовах нестабільного зовнішнього середовища;

механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону, який, на відміну від існуючих, органічно інтегрує підходи до удосконалення правової основи фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, імплементацію зарубіжного досвіду, принципи діяльнісного (орієнтація на досягнення результатів) та логістичного підходів (оптимізація ресурсних потоків), включає науково-практичні рекомендації щодо прийняття раціональних управлінських рішень для підвищення рівня результативності використання бюджетних ресурсів в умовах децентралізації й обмеженості фінансових можливостей та створює підґрунтя виведення регіону на траєкторію стабілізації, покращення якості життєзабезпечення людського потенціалу регіону;

аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону, які, на відміну від існуючих, базуються на поетапному оцінюванні: групуванні видатків місцевого бюджету за сферами життєзабезпечення людського потенціалу (СЖЛП); побудові функціональних залежностей між рівнем розвитку регіону та обсягом фінансування цих сфер; визначенні коефіцієнтів відносної значущості напрямів рівня розвитку регіону за СЖЛП та розв'язанні однокритеріальної задачі нелінійного/лінійного програмування, що дозволяє обґрунтувати оптимальні пропорції задля спрямування бюджетних ресурсів, виявити диспропорції між оптимальними та прогнозними показниками, розробити, конкретизувати та підвищити результативність альтернативних напрямів розвитку регіону;

методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм, що, на відміну від існуючих, базуються на імплементації методу таксономічної оцінки з використанням критерію встановлених еталонів, включають групи параметрів результативності бюджетних програм (показники затрат, показники продукту, показники ефективності, показники якості), які ідентифікують взаємозв'язки між ресурсними витратами, ефективністю використання бюджетних коштів, що дозволяє здійснювати комплексну, оперативну й об'єктивну кількісну та якісну діагностику раціонального їх розподілу, створює інформаційно-аналітичну й регулятивну основу для управлінського впливу на формування векторів розвитку регіону в умовах економічної турбулентності;

дістали подальшого розвитку:

понятійно-термінологічний апарат формування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного

підходу, який, на відміну від існуючих, базується на системному поєднанні дефініцій «механізм», «фінансово-бюджетні відносини», «розвиток», «регіон», «діяльнісно-логістичний підхід», детальному аналізу наукових положень теорій і концепцій економіки (державного регулювання, системології, логістики, праксеології), що дозволило визначити сутність поняття дослідження «механізм фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» як сукупність методів, інструментів розподілу і використання бюджетних ресурсів в рамках сучасних концепцій логістики та діяльнісного підходу, які завдяки інформаційно-аналітичному супроводу процесу оптимізації розподілу бюджетних ресурсів сприяють підвищенню рівня обґрунтованості, ефективності та реалізованості програм розвитку регіону, спрямованих на забезпечення населення економічними та соціальними благами з урахуванням поточних умов і перспективних потреб регіону;

система показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин на основі діяльнісно-логістичного підходу, яку, на відміну від існуючих, побудовано з використанням методу аналізу ієрархій, що дозволило систематизувати індикатори за трьома сферами життєзабезпечення людського потенціалу (фізичний стан населення та безпека середовища проживання, стан освіти та соціального середовища, майновий стан населення), виокремити фінансово-бюджетні каталізатори і уповільнювачі розвитку регіону, та за результатами розрахунку узагальнюючого інтегрального показника розвитку регіону отримати об'єктивно-адаптивну оцінку ефективності використання бюджетних ресурсів, визначити ступінь впливу і значущість сфер життєзабезпечення, що є базисом для відновлення та реалізації людського потенціалу на основі продукування своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, результати дисертаційного дослідження забезпечують комплексне розв'язання науково-прикладної проблеми формування та реалізації механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу. Запропоновані положення формують методичну основу підвищення обґрунтованості державної фінансово-бюджетної політики та визначення стратегічно-орієнтованих пріоритетів бюджетного фінансування в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Структура і зміст дисертаційної роботи, мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційна робота характеризується продуманою структурною організацією та внутрішньою концептуальною узгодженістю, що забезпечує послідовне розгортання дослідження від теоретичного осмислення проблематики до її методичного формалізування та практичної інтерпретації. Побудова роботи відповідає поставленій меті та системі наукових завдань, демонструючи логічний взаємозв'язок між теоретичними положеннями, аналітичними результатами та прикладними висновками. Загальний обсяг дисертації становить 304 сторінки і включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (291 найменування) та додатки.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт і предмет, окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, а також відображено їх апробацію та зв'язок із науково-дослідною тематикою кафедри.

Перший розділ присвячено формуванню теоретичних засад дослідження. Здобувачем виявлено проблеми формування і реалізації фінансово-бюджетних відносин та визначено їх вплив на розвиток регіону, здійснено критичний аналіз еволюції підходів до трактування механізму фінансово-бюджетних відносин з використанням принципів діяльнісно-логістичного підходу, уточнено зміст останнього на основі системного поєднання дефініцій «механізм», «фінансово-бюджетні відносини», «розвиток», «регіон», «діяльнісно-логістичний підхід», детальному аналізу наукових положень теорій і концепцій економіки. Систематизовано проблеми правового поля фінансово-бюджетних відносин в забезпеченні розвитку регіонів та запропоновано напрями його удосконалення. Доведено доцільність його оновлення з урахуванням діяльнісно-логістичного підходу та можливостей імплементації зарубіжного досвіду для підвищення ефективності фінансово-бюджетних механізмів у розвитку регіону.

У другому розділі запропоновано практичні підходи до впровадження механізму фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону в діяльнісно-логістичному аспекті. Систематизовано та адаптовано до сучасних умов розвитку України теоретико-методичні підходи провідних економічних шкіл світу у сфері фінансово-бюджетного регулювання розвитку регіону. На основі узагальнення їх ключових положень сформовано цілісну модель імплементації зарубіжного досвіду, яка враховує специфіку соціально-економічного середовища регіонів, особливості функціонування системи міжбюджетних відносин та сучасні виклики територіального розвитку. Застосування запропонованої моделі сприятиме підвищенню узгодженості бюджетної політики, зміцненню фінансової спроможності регіонів і підвищенню результативності управлінських рішень у процесі соціально-економічного відновлення в посткризових умовах. Сформовано систему показників оцінки розвитку регіону в контексті фінансово-бюджетних відносин на засадах діяльнісно-логістичного підходу, яка базується на застосуванні методу аналізу ієрархій, що дало змогу систематизувати індикатори за трьома ключовими сферами життєзабезпечення людського потенціалу (фізичний стан і рівень безпеки середовища проживання, стан освіти та соціального середовища, а також майновий стан населення). Виокремлення фінансово-бюджетних каталізаторів і чинників уповільнення розвитку регіонів створило підґрунтя для забезпечення можливості об'єктивно-адаптивної оцінки ефективності використання бюджетних ресурсів, визначення ступеня впливу та значущості кожної із зазначених сфер життєзабезпечення для забезпечення відновлення та реалізації людського потенціалу. Розроблено науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на засадах діяльнісно-логістичного підходу, який забезпечив можливість обґрунтування пріоритетів бюджетного фінансування з урахуванням специфіки посткризових

умов та сформував інформаційну основу для прийняття стратегічно орієнтованих ефективних управлінських рішень.

У третьому розділі розроблено методичне забезпечення формування механізму фінансово-бюджетних відносин для розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, зокрема запропоновано аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону при застосуванні діяльнісно-логістичного підходу та методичні положення до оцінювання результативності виконання й реалізації бюджетних програм як критерій ефективності розвитку регіону. Сформовано механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону, який органічно інтегрує підходи до удосконалення правової основи фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону, імплементацію зарубіжного досвіду, принципи діяльнісного (орієнтація на досягнення результатів) та логістичного підходів (оптимізація ресурсних потоків).

У висновках узагальнено результати дослідження та визначено напрями їх практичного використання органами державного управління та місцевого самоврядування у процесі формування та реалізації фінансово-бюджетної політики.

Дисертація вирізняється методичною дисциплінованістю викладу, чіткою причинно-наслідковою логікою та послідовним застосуванням понятійно-категоріального апарату дослідження. Автор коректно поєднує теоретичні узагальнення з емпіричним аналізом, забезпечуючи належне розмежування власних наукових результатів і запозичених положень, що свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності.

Аналітичні висновки підкріплено значним обсягом табличних, графічних і схемних матеріалів, які виконують не лише ілюстративну, а й інтерпретаційну функцію, зокрема при дослідженні динаміки адаптивності та структурних трансформацій економіки. Загальна композиція роботи, її змістова завершеність і стриманий науковий стиль засвідчують сформованість у здобувача зрілої дослідницької позиції та належний рівень володіння інструментарієм сучасного економічного аналізу.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Апробація результатів дисертаційного дослідження Половинка Б. С. здійснювалася шляхом їх системного оприлюднення у фахових наукових виданнях та представлення на науково-практичних конференціях різного рівня, що забезпечило належне професійне обговорення основних положень роботи та їх верифікацію у науковому середовищі.

За тематикою дослідження опубліковано 15 наукових праць, серед яких 1 стаття у закордонному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази WoS, 8 статей у виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 6 тез доповідей у збірниках за матеріалами міжнародних науково-практичних конференцій. Загальний обсяг усіх публікацій становить 9,33 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 8,15 ум.-друк. арк. Така структура публікаційної активності свідчить про послідовне

висвітлення ключових етапів дослідження та поетапну апробацію його наукових результатів.

У працях, підготовлених у співавторстві, використано власні теоретичні положення та аналітичні розробки здобувача, що становлять його індивідуальний науковий внесок; відомості щодо його обсягу конкретизовано у переліку публікацій.

Загальний обсяг публікацій, різноманітність форм представлення результатів і їх апробація у фаховому науковому середовищі підтверджують належний рівень наукової комунікації отриманих результатів, їх теоретичну та прикладну значущість, а також відповідність дисертації встановленим вимогам щодо оприлюднення результатів наукових досліджень, передбаченим процедурою підготовки та подання дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Практичне значення отриманих результатів.

Практична значущість дисертаційного дослідження Половинка Богдана Сергійовича визначається розробленням інструментарію кількісного оцінювання розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин. Запропонований науково-методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на засадах діяльнісно-логістичного підходу (стор. 157-177) підсилює адаптивність регіональної бюджетної системи до кризових умов та сприяє формуванню механізмів швидкого реагування на соціально-економічні зміни, що може бути використано у практиці розроблення стратегічних документів фінансово-бюджетної політики.

Аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону при застосуванні діяльнісно-логістичного підходу (стор. 196-220), запропоновані в роботі, доцільні в обґрунтуванні пріоритетних напрямів фінансування окремих сфер життєзабезпечення людського потенціалу для розвитку регіону та у формуванні раціонального співвідношення бюджетних видатків між ними, що сприяє підвищенню ефективності й оперативності прийняття управлінських рішень, оптимізації використання фінансових ресурсів і забезпеченню відновлення та збалансованого розвитку регіону в системі управління видатками місцевих бюджетів.

Методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм як критерій ефективності розвитку регіону (стор. 220-244), наведені у роботі, дозволяють на комплексній основі оперативно й об'єктивно здійснювати кількісну та якісну діагностику раціонального їх розподілу, створили інформаційно-аналітичну й регулятивну основу для управлінського впливу на розвиток регіону в умовах економічної турбулентності.

Прикладна спрямованість результатів підтверджена їх використанням у діяльності органами державного управління та місцевого самоврядування у процесі формування та реалізації фінансово-бюджетної політики, спрямованої на розвиток регіону на засадах діяльнісно-логістичного підходу. Окремі

положення наукової новизни дисертаційної роботи вивчено та використано в практичному аспекті діяльності: Департаментом економіки і міжнародних відносин ХОД(В)А (Акт №06.02-25/697 від 26.02.2024 р.), Управлінням економіки Конотопської міської ради Сумської області (Довідка №26 від 12.02.2024 р.), Малому державному підприємстві «Інститут проблем управління НАН України».

Окремі результати дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна при підготовці здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» при викладанні освітніх компонентів: «Бюджетна система» та «Фінанси місцевого самоврядування».

Таким чином, результати дисертації мають підтверджену практичну апробацію, характеризуються інституційною релевантністю та можуть бути використані як у сфері формування фінансово-бюджетної політики, так і в освітній та управлінській практиці, що засвідчує їх прикладну життєздатність і можливість масштабування.

Дотримання принципів академічної доброчесності.

У процесі аналізу дисертаційної роботи Половинка Богдана Сергійовича «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» встановлено, що дослідження виконано з належним дотриманням принципів академічної доброчесності, визначених нормативними вимогами у сфері підготовки здобувачів вищої освіти та загальноновизнаними етичними стандартами наукової спільноти.

У дисертації забезпечено коректне використання наукових джерел, послідовне аргументування авторських положень і належне оформлення бібліографічного апарату. Теоретичні узагальнення, статистичні дані, результати попередніх досліджень та аналітичні інтерпретації супроводжуються релевантними посиланнями на першоджерела, що свідчить про академічну сумлінність здобувача та відповідальне ставлення до використання інтелектуальних напрацювань інших дослідників. У роботі чітко розмежовано власні наукові результати автора, загальновідомі наукові положення та запозичені матеріали.

Окремо слід відзначити належний рівень прозорості представлення результатів, отриманих у співавторстві. У відповідних публікаціях конкретизовано особистий внесок здобувача у розроблення теоретичних положень, проведення аналітичних розрахунків і формування висновків, що відповідає вимогам доброчесної наукової комунікації та забезпечує об'єктивну ідентифікацію його індивідуального наукового доробку.

Проведений аналіз змісту дисертації не виявив ознак некоректних запозичень, використання недостовірної або неперевіреної інформації, маніпулювання емпіричними матеріалами чи викривлення результатів дослідження. Відсутні також підстави стверджувати про наявність плагіату, фабрикації або фальсифікації наукових результатів.

Таким чином, дисертаційна робота Половинка Богдана Сергійовича виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності та сучасних стандартів наукової етики, що засвідчує сформовану дослідницьку культуру автора, її відповідальне ставлення до наукової діяльності та належний рівень професійної доброчесності при підготовці кваліфікаційної наукової праці.

Зауваження та рекомендації до дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Половинка Богдана Сергійовича «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» являє собою цілісне, логічно завершене та методично виважене наукове дослідження, у якому комплексно розв'язано поставлені завдання та забезпечено належний рівень теоретичного й аналітичного опрацювання проблематики.

Разом із тим, з огляду на складність і багатовимірність досліджуваної теми, окремі положення роботи можуть бути предметом уточнення або подальшої наукової дискусії, що, однак, не знижує загальної позитивної оцінки дисертації, а радше свідчить про її змістову насиченість і відкритість до подальшого розвитку наукових ідей. Зокрема:

1. У підрозділі 1.1 дисертаційної роботи автором здійснено ґрунтовний аналіз макроекономічної динаміки та структури державного й місцевих бюджетів України за 2017–2024 рр., що дозволило системно охарактеризувати трансформацію фінансово-бюджетних відносин в умовах безпекових викликів і виявити стійку тенденцію до посилення мілітаризації видаткової частини бюджету (табл. 1.1–1.4, с. 32–41). Водночас, доцільним видається більш детальне акцентування того, яким чином виявлені структурні трансформації бюджетних видатків позначаються на фінансово-бюджетних відносинах на регіональному рівні, оскільки наведена аналітика стосується переважно загальнодержавного бюджету, тоді як специфіка трансформації міжбюджетних відносин і фінансової автономії регіонів в умовах мілітаризації видатків розкрита менш деталізовано. Така деталізація могла б посилити прикладну спрямованість теоретичних висновків підрозділу та чіткіше окреслити місце регіонального вимірюваного впливу безпекових викликів у системі загальних бюджетних трансформацій держави.

2. Безперечною перевагою підрозділу 1.2 є системний огляд наукових підходів до тлумачення категорій «розвиток» і «регіон», що охоплює авторські визначення поняття «розвиток» (табл. 1.6, с. 55–56) та поняття «регіон» (табл. 1.8, с. 60–61), які систематизовано за географічним, адміністративним та економічним науковими підходами. Разом з тим після такого розгорнутого огляду в тексті підрозділу доцільно було б зробити критеріальний аналіз, за яким із наведених визначень обираються найбільш прийнятні для цілей дослідження: автор вказує, що «найбільш повне та змістовне трактування» належить обраним науковцям, без пояснення, за якими саме ознаками решта визначень була визнана менш придатною. Посилення цього фрагменту шляхом введення критеріїв порівняння (зокрема, операціоналізованість поняття для

подальшого емпіричного аналізу) підвищило би вагомість процедури формування понятійного апарату.

3. У підрозділі 2.2 дисертаційної роботи здобувачем запропоновано авторську концепцію фінансово-бюджетних каталізаторів і уповільнювачів розвитку регіону із застосуванням адитивного підходу до агрегування показників та методу аналізу ієрархій. Разом з тим зв'язок між теоретично введеною концепцією каталізаторів/уповільнювачів та практичними результатами економетричного аналізу, представленими у розділі 3, простежується в тексті нерівномірно. Явне позначення кожного з досліджуваних показників як каталізатора або уповільнювача безпосередньо в аналітичній частині підсилило б методичну цілісність зв'язку між підрозділами.

4. Заслуговує на увагу оптимізаційна модель розподілу бюджетних коштів між сферами життєзабезпечення людського потенціалу, представлена у підрозділі 3.2 дисертаційної роботи, яка базується на поетапному оцінюванні та розв'язанні однокритеріальної задачі нелінійного/лінійного програмування. Водночас модель побудована на статистичних даних 2018–2022 рр., тоді як у 2022–2024 рр. частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті суттєво скоротилася внаслідок вилучення військового збору (рис. 3.4, с. 197), що є принципово відмінними умовами фінансування. Доцільно було б доповнити аналіз сценарним розрахунком чутливості оптимальних часток розподілу до зміни загального обсягу бюджетного фінансування, що дозволило би оцінити стійкість запропонованої моделі та її практичну застосовність за умов суттєво звуженої дохідної бази місцевих бюджетів.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Половинка Богдана Сергійовича «Механізм фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування, є самостійним, логічно завершеним і методично обґрунтованим науковим дослідженням, у межах якого здійснено комплексне теоретичне осмислення та прикладну розробку засад формування механізму фінансово-бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу. Отримані результати містять елементи наукової новизни, відзначаються внутрішньою узгодженістю та мають практичну релевантність для формування фінансово-бюджетної політики й стратегічних орієнтирів розвитку. Ознак порушення принципів академічної доброчесності у роботі не встановлено.

За структурною побудовою, змістовим наповненням та рівнем аргументації дисертація відповідає заявленій тематиці та спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. За критеріями актуальності, ступенем наукової новизни, масштабом виконаного дослідження, рівнем апробації отриманих результатів, їх прикладною значущістю та якістю представлення робота узгоджується з чинними вимогами наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а також «Порядку присудження ступеня

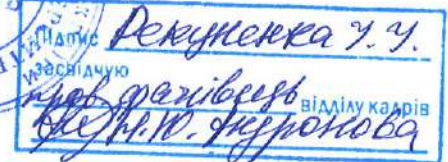
доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами). З огляду на викладене, здобувач Половинко Богдан Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування з галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри управління
імені Олега Балацького,
навчально-наукового інституту
бізнесу, економіки та менеджменту
Сумського державного університету

Ігор РЕКУНЕНКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 13:39:34 03.07.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_Рекуненко.PDF
Розмір файлу з підписом: 8.1 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_Рекуненко.PDF
Розмір файлу без підпису: 8.0 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: РЕКУНЕНКО ІГОР ІВАНОВИЧ
П.І.Б.: РЕКУНЕНКО ІГОР ІВАНОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 2790510451
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 13:39:27 03.07.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000036FA69015DED3407
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.05.15 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна,
доктору економічних наук, доценту,
завідувачу кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Ользі Глущенко
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора економічних наук, професора закладу вищої освіти, професора кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Кузьминчук Наталії Валеріївни на дисертаційну роботу Половинка Богдана Сергійовича на тему «Механізм фінансово–бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно–логістичного підходу», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

На сьогодні, в нашій державі успішно реалізується механізм передачі владних повноважень та фінансових ресурсів на місця і вже є позитивні результати підвищення бюджетної ефективності територіальних громад. Проте, в умовах обмеженості ресурсів й кризових явищ в економіці традиційні бюджетні моделі виявилися неефективними, що посилює актуальність формування сучасного та адаптивного реаліям оновленого механізму фінансово–бюджетних відносин на основі діяльнісно–логістичного підходу. Запровадження такого підходу забезпечує синхронізацію фінансових потоків з реальними потребами

просторового розвитку, дозволяючи оптимізувати видатки та оперативно реагувати на виклики зовнішнього середовища. Причому фокус змінюється на результативність дій у діяльнісному аспекті, тобто кожна бюджетна гривня має бути орієнтована на конкретні цілі та результати (інфраструктурні, соціальні чи економічні проекти розвитку громади), з одного боку. З іншого – інтеграція логістичних принципів дозволить мінімізувати втрати при розподілі та перерозподілі бюджетних коштів, прискорити їх обіг та забезпечити безперебійну підтримку ключових галузей.

Важливість дисертаційного дослідження Половинка Б. С. зумовлена необхідністю застосування новітніх підходів до розробки та реалізації механізму фінансово–бюджетних відносин на основі діялісно–логістичного підходу в аспекті його адаптивності до втрат та руйнувань, де фінансова підтримка регіонів має працювати в синергії з логістичною стійкістю. Такий механізм повинен забезпечувати не лише перерозподіл ресурсів, а й гнучке планування, підтримку логістичних ініціатив, адаптацію інструментів до потреб регіонів та ефективне управління фінансовими потоками в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів та загроз.

Таким чином, обрання даної теми дисертаційного дослідження є науково та практично обґрунтованим, а також таким, що продиктовано нагальною необхідністю впровадження та застосування сучасних фінансово–бюджетних інструментів, які враховують діялісний та логістичний підходи.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Дисертаційна робота Половинка Б. С. є структурованою, послідовною, наукові та практичні результати викладені логічно та вичерпно.

Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 304 сторінок, а основний текст – 210 сторінок. Дисертаційна робота налічує 26 таблиць, 39 рисунків та 34 формули, перелік використаних джерел, що складається зі 291 найменування.

Дисертаційна робота Половинка Б. С. є самостійно виконаним, комплексним та завершеним науковим дослідженням, яке підготовлено згідно з вимогами

«Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами).

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Окремі положення дисертаційної роботи Половинка Б. С. є частинами науково–дослідної роботи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: «Інтегрований підхід до управління бізнесом для підвищення конкурентоспроможності на основі стратегій логістичного менеджменту та маркетингових рішень» (державний реєстраційний номер 0123U104352); «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (державний реєстраційний номер 0124U001670), що зайвий раз підкреслює актуальність обраної Половинком Б. С. предметної площини дисертаційного дослідження.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Для розв'язання окресленого наукового завдання дисертаційного дослідження, автором було коректно та чітко визначені об'єкт і предмет дослідження, його мета. Половинком Б. С. сформовано ряд послідовних та логічно пов'язаних задач, поступове вирішення яких сприяло реалізації поставленої мети дисертаційного дослідження.

Детальне ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи надає підстави констатувати, що автором вирішено поставлені задачі та досягнуто поставленої мети дослідження.

Додаткового виокремлення заслуговують системність та комплексність дисертаційної роботи, про що свідчать логіка та послідовність викладення матеріалу. Наукові положення, висновки та рекомендації, що наведені у дисертаційній роботі Половинка Б. С. є логічними, структурованими та достовірними, що досягнуто завдяки використанню значного кола загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а також міждисциплінарному підходу до обрання таких методів.

Також, автором опрацьовано широкий пласт наукової та спеціалізованої літератури видатних вчених–економістів та міжнародних організацій, що, в умовах обмеженості релевантних наукових праць вітчизняних дослідників, було нетривіальною задачею при детальному вивченні оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону на основі застосування діяльнісно–логістичного підходу, а також формулюванні аналітико–прикладних рекомендацій щодо обґрунтування оптимальних пропорцій задля спрямування бюджетних ресурсів на пріоритетні напрями розвитку регіону.

5. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Наукова новизна проведеного Половинком Б. С. дослідження має комплексний характер і визначається наступними найвагомішими отриманими результатами:

- автором удосконалено науково–методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на основі діяльнісно–логістичного підходу, який базується на дуальному підході до оцінювання, що поєднує стандартизовану систему індикаторів за сферами життєзабезпечення людського потенціалу із поетапним застосуванням методу експертної оцінки (визначення вагових коефіцієнтів), ранжування альтернатив і визначення їх пріоритетності та, на основі розрахунку узагальнюючого інтегрального показника розвитку регіону, дозволило обґрунтувати стратегічно–орієнтовані пріоритети бюджетного фінансування в умовах нестабільного зовнішнього середовища;

— автором розроблено механізм фінансово–бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону, який органічно інтегрує підходи до удосконалення правової основи фінансово–бюджетних відносин розвитку регіону, імплементацію зарубіжного досвіду, принципи діяльнісного (орієнтація на досягнення результатів) та логістичного підходів (оптимізація ресурсних потоків), включає науково–практичні рекомендації щодо прийняття раціональних управлінських рішень для підвищення рівня результативності використання бюджетних ресурсів в умовах децентралізації й обмеженості фінансових можливостей та створює підґрунтя виведення регіону на траєкторію стабілізації, покращення якості життєзабезпечення людського потенціалу регіону;

— автором запропоновано аналітико–прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону, які базуються на поетапному оцінюванні: групуванні видатків місцевого бюджету за сферами життєзабезпечення людського потенціалу (СЖЛП); побудові функціональних залежностей між рівнем розвитку регіону та обсягом фінансування цих сфер; визначенні коефіцієнтів відносної значущості напрямів рівня розвитку регіону за СЖЛП та розв’язанні однокритеріальної задачі нелінійного/лінійного програмування, що дозволяє обґрунтувати оптимальні пропорції задля спрямування бюджетних ресурсів, виявити диспропорції між оптимальними та прогнозними показниками, розробити, конкретизувати та підвищити результативність альтернативних напрямів розвитку регіону;

— автором розроблено та теоретично обґрунтовано методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм, що базуються на імплементації методу таксономічної оцінки з використанням критерію встановлених еталонів, включають групи параметрів результативності бюджетних програм (показники затрат, показники продукту, показники ефективності, показники якості), які ідентифікують взаємозв'язки між ресурсними витратами, ефективністю використання бюджетних коштів, що дозволяє здійснювати комплексну, оперативну й об'єктивну кількісну та якісну діагностику раціонального їх розподілу, створює інформаційно–аналітичну й регулятивну

основу для управлінського впливу на формування векторів розвитку регіону в умовах економічної турбулентності;

— автором надано розвиток науковим поглядам на розуміння понятійно-термінологічного апарату формування механізму фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу, який базується на системному поєднанні дефініцій «механізм», «фінансово-бюджетні відносини», «розвиток», «регіон», «діяльнісно-логістичний підхід», детальному аналізу наукових положень теорій і концепцій економіки (державного регулювання, системології, логістики, праксеології), що дозволило визначити сутність поняття дослідження «механізм фінансово-бюджетних відносин розвитку регіону на основі діяльнісно-логістичного підходу» як сукупність методів, інструментів розподілу і використання бюджетних ресурсів в рамках сучасних концепцій логістики та діяльнісного підходу, які завдяки інформаційно-аналітичному супроводу процесу оптимізації розподілу бюджетних ресурсів сприяють підвищенню рівня обґрунтованості, ефективності та реалізованості програм розвитку регіону, спрямованих на забезпечення населення економічними та соціальними благами з урахуванням поточних умов і перспективних потреб регіону;

— в дисертації отримала розвитку система показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово-бюджетних відносин на основі діяльнісно-логістичного підходу, яку побудовано з використанням методу аналізу ієрархій, що дозволило систематизувати індикатори за трьома сферами життєзабезпечення людського потенціалу (фізичний стан населення та безпека середовища проживання, стан освіти та соціального середовища, майновий стан населення), виокремити фінансово-бюджетні каталізатори і уповільнювачі розвитку регіону, та за результатами розрахунку узагальнюючого інтегрального показника розвитку регіону отримати об'єктивно-адаптивну оцінку ефективності використання бюджетних ресурсів, визначити ступінь впливу і значущість сфер життєзабезпечення, що є базисом для відновлення та реалізації людського

потенціалу на основі продукування своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, дисертаційна робота Половинка Богдана Сергійовича «Механізм фінансово–бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно–логістичного підходу» містить нові наукові результати, які отримані автором самостійно, та які дозволяють визнати дисертаційну роботу такою, що відповідає рівню необхідному для здобуття наукового ступеня доктора філософії.

6. Дотримання академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Половинка Б. С. є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею. Наукові положення, розробки, висновки та рекомендації, які викладені у дисертації та винесені автором на захист, отримані здобувачем особисто. Дисертація містить всі належні посилання на використану літературу та джерела інформації.

За результатами аналізу дисертаційної роботи Половинка Б. С. можна стверджувати про відсутність порушень академічної доброчесності.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практична цінність отриманих результатів дисертаційного дослідження Половинка Б. С. полягає у можливості застосовувати розроблені пропозиції органами державного управління та місцевого самоврядування у процесі формування та реалізації фінансово–бюджетної політики, спрямованої на розвиток регіону на засадах діяльнісно–логістичного підходу.

Окремі результати дисертаційного дослідження Половинка Б. С. впроваджені Департаментом економіки і міжнародних відносин ХОД(В)А (Акт №06.02–25/697 від 26.02.2024 р.), Управлінням економіки Конотопської міської ради Сумської області (Довідка №26 від 12.02.2024 р.), на Малому державному підприємстві «Інститут проблем управління НАН України». Результати дослідження використано в освітньому процесі Харківського національного

університету імені В.Н. Каразіна при підготовці здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» при викладанні освітніх компонентів: «Бюджетна система» та «Фінанси місцевого самоврядування».

Враховуючи вищенаведене, отримані результати дисертаційного дослідження мають практичну значущість.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях.

Ключові наукові результати дисертаційного дослідження Половинка Б. С. опубліковано в 15 наукових працях:

- 1 стаття опублікована у науковому фаховому виданні, яке входить до міжнародних наукометричних баз Scopus/Web of Science;
- 8 статей опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України;
- 6 тез доповідей на міжнародних науково–практичних конференціях.

Всі наукові праці є одноосібними, що свідчить про високий рівень розуміння автором предметного поля дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Поряд із загальним визнанням належного рівня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, а також цілісності, логічності та послідовності викладення матеріалу, доцільно також відзначити низку зауважень і звернути увагу на окремі дискусійні положення, що містяться в дисертаційній роботі Половинка Б. С.:

1. Під час побудови системи показників оцінки розвитку регіону за сферами життєзабезпечення людського потенціалу автор детально досліджує демографічну ситуацію в Україні та наводить переконливі прогностичні дані експертів Віденського інституту міжнародних економічних досліджень щодо скорочення населення країни до 35 млн осіб у 2040 р., обґрунтовуючи цим

важливість обраних сфер життєзабезпечення (с. 142). Доцільно було б доповнити цей аналіз кількісною оцінкою у напрямку того, яким чином запропонована система індикаторів здатна слугувати інструментом пом'якшення виявленої демографічної загрози.

2. При побудові економетричних залежностей між бюджетним фінансуванням і показниками фізичного стану населення автором встановлено, що для показника житлового фонду в розрахунку на особу залежність має експоненціальний, проте обернений характер, тобто збільшення бюджетних видатків на цей напрям супроводжується зниженням значення показника (табл. 3.1, с. 211). При цьому, автор обмежується констатацією цього факту й висновком про недоцільність додаткового інвестування в цей напрям, у той час коли вагомим внеском у розвиток наукової дискусії стало би розкриття економічної природи виявленої оберненої залежності – зокрема, чи пояснюється вона одночасним зростанням чисельності населення (внаслідок внутрішньої міграції до регіону) швидшими темпами, ніж нарощення житлового фонду, чи методологічними особливостями розрахунку показника в умовах масових руйнувань житла.

3. Автором наведено детальний аналіз структурних трансформацій видатків місцевих бюджетів в умовах воєнного стану та обґрунтовано зниження частки доходів місцевих бюджетів у складі зведеного бюджету внаслідок вилучення військового податку на доходи фізичних осіб (рис. 3.4, с. 197). Водночас дисертаційне дослідження недостатньою мірою репрезентує те, яким чином запропонована автором оптимізаційна модель розподілу бюджетних коштів (формули 3.1–3.4) враховує цю тенденцію подальшого скорочення дохідної бази, оскільки розрахунки виконані на основі даних 2018–2022 рр., тобто переважно до моменту настання зазначеного фіскального шоку. Це залишає відкритим питання про те, чи залишаються отримані оптимальні пропорції розподілу коштів релевантними в умовах суттєво звуженої фінансової бази регіону, що склалася після 2022 р.

4. У дисертаційній роботі наведено ґрунтовну позицію автора щодо переважно поліноміального характеру залежності між рівнем освіти населення та

обсягом бюджетного фінансування, зокрема висновки про те, що зростання рівня освіти не супроводжувалося пропорційним зростанням видатків, а, навіть, певним їх скороченням (с. 208–209). При цьому, аргументована складова цього висновку була би значно підсилена в разі залучення до аналізу ширшої вибірки емпіричних даних – не лише за період 2018–2022 рр. по Харківському регіону, а й порівняльних даних щодо інших регіонів України або довшого часового горизонту, що дозволило б перевірити, чи є виявлена поліноміальна залежність стійкою закономірністю фінансування освітньої сфери, чи специфічною особливістю одного регіону в кризовий період.

Водночас, висвітлені зауваження та дискусійні питання не применшують теоретичної та практичної цінності отриманих результатів дисертаційного дослідження, а, навпаки, створюють фундамент для подальшої наукової дискусії та досліджень.

10. Загальні висновки щодо дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Половинка Богдана Сергійовича на тему «Механізм фінансово–бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно–логістичного підходу» є цілісним, самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке вирішує актуальне наукове завдання вдосконалення теоретико–методичних і науково–практичних засад формування механізму фінансово–бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі діяльнісно–логістичного підходу. У роботі крізь призму наукових поглядів відомих економічних шкіл уточнено понятійно–термінологічний апарат в частині формування механізму фінансово–бюджетних відносин розвитку регіону, в основу якого покладено принципи діяльнісно–логістичного підходу, обґрунтовано та сформовано систему показників оцінки розвитку регіону в аспекті фінансово–бюджетних відносин на основі існуючих методів і моделей, розроблено науково–методичний підхід до оцінки впливу бюджетних видатків на показники розвитку регіону на основі діяльнісно–логістичного підходу, а також розроблено механізм фінансово–бюджетних відносин у забезпеченні розвитку регіону на основі

діяльнісно-логістичного підходу. Окремої уваги заслуговують аналітико-прикладні рекомендації щодо оптимального розподілу бюджетних коштів у забезпеченні розвитку регіону на основі застосування діяльнісно-логістичного підходу та методичні положення до оцінювання результативності виконання та реалізації бюджетних програм як критерій ефективності розвитку регіону.

Дисертаційне дослідження має високий ступінь наукової новизни, характеризується послідовністю, науковою та практичною значущістю.

Зміст, структура й оформлення роботи відповідають вимогам чинного законодавства, зокрема Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), а також наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами).

Таким чином, дисертаційна робота Половинка Богдана Сергійовича повністю відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Офіційний рецензент:

Професор кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
доктор економічних наук,
професор закладу вищої освіти

Наталія КУЗЬМИНЧУК

Підпис Наталії Кузьминчук
засвідчую
Начальник відділу кадрів
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 20:43:48 04.07.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія_Кузьминчук Н. В-2.pdf
Розмір файлу з підписом: 388.8 КБ

Назва файлу без підпису: Рецензія_Кузьминчук Н. В-2.verified.pdf
Розмір файлу без підпису: 384.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КУЗЬМИНЧУК НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА
П.І.Б.: КУЗЬМИНЧУК НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2840405960
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 20:41:14 04.07.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000EFC2700138C6BD07
Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301
Серійний номер носія особистого ключа: 011
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Кваліфікований
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)
Формат підпису: З позначкою часу від ЕП (CAAdES-T)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.05.20 13:00